

1 Suomen akuuttilääketieteen yhdistyksen lausunto poliisilain luvun 4 5§, sama koskee myös rajavartiolaitoksen ja tullin tiedonsaanti oikeuksien muutosta

1.1 Nykytilan ongelmia päivystyksen näkökannalta

Asiakokonaisuus on päivystyksen kannalta monin paikoin epäselvä, ja vaatii ehdottomasti selvennyksiä. Tällainen epäselvä ohjeistus hankaloittaa toimintaa ja aiheuttaa tulkintakysymyksiä, joita testataan mm. oikeudessa.

Poliisi tekee toistuvasti puhelimitse pyyntöjä, joihin ei ole oikeudellista perustetta, kuten soittelee tutkintaan liittyviä asioita, vaikka prosessi on hyvin selvä eikä puhelimitse hoidettavissa. Emme siis voi nykytilanteessakaan luottaa siihen, että poliisi hoitavat asiat, kuten joko laki toteaa tai muuten sovittu. Poliisin ja terveydenhuollon välisessä yhteydenpito oppaassa on mm. selkeästi todettu, että tietopyynnot tehdään kirjallisena poikkeuksia lukuun ottamatta. Puhelimitse tietojen kysely mm. aiheuttaa ongelmaa nykyisellään sen varmistamisessa a) onko kyseessä poliisi ja b) onko oikeasti virkatehtävällä ja c) kyselläänkö asioita, jotka tulisi oikeasti hoitaa kirjallisella pyynnöllä. Dokumentaatiota kyselyn perusteista ei jää. Osassa sairaanhoitopiirejä/hyvinvointialueita on toisaalta lakeja tulkittu kohtuuttomasti ja ei ole kerrottu onko esimerkiksi muistisairas kadonnut henkilö yksikössä vai ei, koska laki on tämänkin osalta ollut epäselvä.

1.2 Yleisesti lainmuutoksesta terveydenhuollon osalta

Lain lisäys lisäisi poliisin oikeutta saada tieto pyytämällä onko potilas ollut tietyssä hetkenä läsnä terveydenhuollon yksikössä. Lain lisäyksissä ei ole huomioitu terveydenhuollon tehtäviä eikä potilaan oikeuksia. Laki on kirjoitettu rikosten ratkaisemismielessä poliisin näkökulmasta. Lain lisäys tulee vaikuttamaan hoitoon hakeutumiseen, pääosin hankaloittaa tässä muodossaan terveydenhuollon päätehtävän antamista, huonontaa potilaiden oikeusturvaa ja jättää paljon tulkinta kysymyksiä. Terveydenhuollon tehtäviä yritetään jatkaa rikosten selvittämisen- ja maastapoistamistarkoituksiin ilman hyötyä potilaalle. Näemme kokonaisuutena nykyisessä muodossaan enemmän ongelmia kuin ratkaisuja tässä lain muutoksessa päivystyksen osalta. Nyt jo poliisin pelko vaikuttaa hoitoon hakeutumiseen päivystysluontoisessa työssä.

Koska antaa poliisille "oikeuden" saada tiedon potilaan sijainnista kohtalaisen löyhin perustein, voiko terveydenhuollon henkilöstö joutua aiempaa herkemmin edesvastuuseen, jos terveydenhuollon näkökulmasta luovutuksen perusteet ei täytykään? Näin mahdollisesti terveydenhuollon henkilöstön oikeusturva huonontuisi, ei parantuisi, koska terveydenhuollon tiloissa tapahtuneita esim. väkivallantekoja selvitetään jo nyt normaali käytäntöä noudattaen.

1.3 Arviota

Hyvät puolet

- selkeyttää tilannetta terveydenhuollossa tapahtuvien tilanteiden, erityisesti siis henkeen ja terveyteen vaikuttavien rikosten selvittämisessä. Toisaalta tapahtuu jo nyt eikä ole ollut erityinen ongelma.
- selkeyttää oikeutta antaa tieto, kun henkilöä etsitään hänen oman turvallisuutensa takia

Huonot puolet

- aiheuttaa paljon ongelmakohtia ja kysymyksiä esim.
 - o "päälystöön kuuluvan poliisimiehen pyynnöstä"
 - mikä pyyntö, puhelimesta?
 - Kuka on päälystöön kuuluva poliisimies?

- Tulee olla selkeä kirjallinen lomake ja kielto ilman tätä lomaketta antaa tietoja, jonka poliisi täyttää ja toimittaa th yksikköön vrt. virka- apupyyntö
 - ”jos tieto on välttämätön”
 - mitä tarkoittaa välttämätön? Kuka tämän arvioi? Terveystieteiden näkökannasta tällaista ei ole
 - kohdat 1 ja 2 aiheuttaisivat paljon ongelmia ”sellaisen rikoksen paljastamiseksi ja selvittämiseksi, josta laissa säädetty ankaran rangaistus on vähintään 2 vuotta vankeutta” ja ” rikoslain 20 luvun 6, 8 tai 18 §:ssä, 21 luvun 7, 10 tai 15 §:ssä tai 23 luvun 1 tai 3 §:ssä tarkoitettujen rikosten paljastamiseksi tai selvittämiseksi”
 - kuka määrittää ja päättää?
 - Sijaintitietojen hyödyssä on kyse kohtalaisen akuuteista asioista. Tutkinnassa on kysymys tutkinnasta ja epäilystä. Miten voi väittää, että tämä ei riko ihan ihmisen perusoikeuksia, kun kyse on akuuteista pyynnöistä ja osin hyvin lievistä rikosepäilyistä, jotka eivät uhkaa kenenkään henkeä ja terveyttä? Kuka tämän arvioi laamuyönä klo 03?
 - Nyt annamme akuutisti lähinnä tietoa ja hyvinkin vapaasti ja omasta aloitteestammekin, kun ihmisen henki ja terveys voi perustellusti olla uhattuna. Tämä on aivan täysin eri asia kuin jo tapahtuneen rikoksen selvittely ja paljastaminen, jossa ei terveydenhuollolla tulisi olla mitään osaa, kuin hyvin rajatusti vakavimpien osalta (nykyinen käytäntö) ja potilaan oikeus terveyteen tulisi mennä yli.
 - esimerkiksi oli otettu epäillyn rattijuopon epäillyn rikoksen pohjalta annettu sijaintitieto. Epäilyjä potilaan perustuslaillisen oikeuden terveyteen rikkomiseksi on paljon jo tuossa. Ei ole terveydenhuollon asia ellei sitten ko hlö aikoi lähteä uudestaan rattiin --> nyt jo mahdollisuus ilmoittaa
 - mitä tarkoittaa ”kadonneeksi epäillyn”?
 - Tämä käytännössä voi olla ihan kuka vain.
 - Entäs, jos ihminen ei halua tulla löydetyksi? Jos potilas on täysissä sielun ja ruumin voimissaan tai riittävässä sellaisissa, hänellä tulisi olla oikeus salata tämä tieto jopa poliisilta.
- tekee terveydenhuollosta osan poliisin koneistoa näin poistaen osalta ihmisiä käytännössä oikeuden saada terveydenhuoltoa. Tämä pelkkien epäilyjen perusteella, joille ei välttämättä ole perusteita. Terveystieteiden fokus on aina potilaan hoitamisessa ja sekä potilaan ja muiden terveyden suojaamisessa ennalta ehkäisevästi, ei rankaisemiseen osallistumisessa.
 - antaa ilmiselvät mahdollisuudet käyttää terveydenhuoltoa valvomaan ulkomaalaisten liikkumista maassa ja pakottamaan terveydenhuollon tähän tehtävään
 - kustannusneutraalius ei terveydenhuollon osalta pidä todennäköisesti myöskään paikkansa vaan lisää työtä niin lisääntyvien kyselyiden kuin lakipalveluiden tarpeen osalta sekä tähän ympärille välttämättä rakennettavan tuen, koska epäselviä kysymyksiä on niin paljon.
 - huonontaa potilaiden oikeutta terveyteen kevyin perustein

1.4 Ehdotamme

Poliisilain luku 4 5§ tulee muokata nykyisestä ehdotuksesta eikä sitä voi tässä muodossaan hyväksyä. Poliisilain luku 4 5§ tulee poistaa kohdat 1 ja 2 sekä muita yllä mainittuja ongelmakohtia tulee uudelleen muotoilla. Lisäksi oheen täytyy tulla heti alusta selkeä tulkinta asiakirja ja kirjalliset valmiit lomakepohjat tietopyyntöjä varten, joista jää kirjallinen arkistoituva tieto. Nyt edes ohjeistetuista asioista ei yleisesti ottaen poliisi tee terveydenhuoltoon virka-apupyyntöjä (oikeuslääketieteelliset akuutit tutkimukset). Tähän ne on tultava, koska jälkiselvittelyjä tulee olemaan selkeästi enemmän ja perusteet tulee kyetä arvioimaan jälkikäteenkin.